

Position paper t.b.v. rondetafelgesprek "Rechten van Kinderen in de Asielopvang" - 9 september 2025
Save the Children Nederland

Aan de vaste Kamercommissie voor Asiel en Migratie,

De situatie in de verschillende vormen van opvanglocaties voldoet al lang niet meer aan de basisvoorwaarden voor veilige opvang van kinderen. Verblijfsprocedures duren vele jaren, waardoor kinderen voor lange tijd op locaties verblijven die hen fysieke en psychische gezondheidsschade toebrengen. De veiligheid van kinderen is in gevaar, toegang tot onderwijs en zorg is niet meer vanzelfsprekend en kinderen ontwikkelen in sommige gevallen zelfs depressieve klachten. De rechten van kinderen, voortvloeiend uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, worden hiermee systematisch geschonden.

Om de situatie voor kinderen te keren, dienen de volgende acties te worden genomen:

1. Haal kinderen met de grootst mogelijke spoed uit de noodopvang, te starten met de meest onveilige locaties
2. Behoud de spreidingswet & realiseer structurele, kleinschalige opvanglocaties
3. Stel als verantwoordelijke ministeries samen met gemeenten kwaliteitseisen op voor kindvriendelijke opvang op en voorkom zo plaatsing op onveilige locaties
4. Biedt structurele psychosociale steun aan kinderen in de asielopvang, welke is ingebed in het bredere zorgsysteem

Noodopvang: sluit nú de meest onveilige locaties voor kinderen

Geen enkel kind hoort thuis in de noodopvang. Maar binnen de noodopvang zijn een aantal opvanglocaties in het bijzonder niet geschikt of zelfs gevaarlijk voor kinderen. Hierbij moet vooral worden gedacht aan onveiligheid vanwege de ligging van een locatie (in een buitengebied, aan een drukke snelweg, of in de haven), hygiëne (te vaak komen we op locaties met muizenkeutels, kakkerlakken of braaksel) en gebrek aan speelruimte (geen recreatieruimte en gebrek aan buitenlicht, niet naar buiten kunnen waardoor kinderen vaak lang en verveelt in hun bed liggen). Sommige kinderen verblijven nu al meer dan 2 jaar op deze locaties. Dit brengt hun ontwikkeling grote schade toe. Wij hebben de Minister meermaals gewezen op de 5 – 10% locaties aan de 'onderkant' en verzocht het plaatsingsbeleid aan te passen zodat deze worden uitgezonderd voor opvang van kinderen. Dit is tot dusver niet gebeurd.

Inzet Save the Children

Save the Children is op meer dan 48 opvanglocaties aanwezig met het programma TeamUp. Dit programma biedt gestructureerde, niet-talige, bewegingsactiviteiten. Het is een bewezen interventie die stress vermindert, relaties en gevoel van eigenwaarde versterkt en bijdraagt aan een verbeterd psychosociaal welzijn. Team Up is samen met War Child en Unicef speciaal ontwikkeld voor kinderen van 6 tot 18 jaar. Sinds kort bieden we in samenwerking met sportverenigingen op enkele locaties ook een "Sportcarrousel". Hierbij maken jongeren elke maand kennis met een nieuwe sport bij een lokale sportclub en op het azc.

Save the Children ziet zich door de uitzichtloze situatie van veel kinderen genoodzaakt in Nederland dezelfde hulp te bieden aan kinderen zoals we normaal gesproken alleen doen in gebieden getroffen door crisis en conflict. Zo zijn we in 2024 gestart met een Mobiel Team welke activiteiten biedt op een aantal van de meest uitdagende noodopvanglocaties.

Structureel beleid en aanbod psychosociale steun

Kinderen zijn de meest kwetsbare groep binnen de groep asielzoekers. Door de schrijnende

omstandigheden in de (nood)opvang lijden kinderen aan mentale klachten als angst, depressie, slaapproblemen, prikkelbaarheid, verlies van vertrouwen en demotivatie. Deze stressoren komen boven op de al bestaande stressoren in de post-migratiefase, zoals zorgen om achtergebleven familie en vrienden, zorgen om hun ouders/verzorgers en zorgen om de toekomst. Dit leidt tot risico's op schade in de ontwikkeling en geestelijke gezondheid van kinderen op de korte en lange termijn.

De kindertijd is een periode van kwetsbaarheid, maar biedt ook een venster van kansen. Vroegtijdige interventies beperken het risico op een psychische aandoening later in het leven. Met laagdrempelige steun wordt het stressniveau van kinderen verminderd wat stabiliteit, veiligheid, geborgenheid en voorspelbaarheid biedt, waardoor het risico op (mentale en fysieke) gezondheidsklachten later in het leven beperkt wordt en specialistische ggz-zorg kan worden voorkomen. Save the Children pleit voor:

- Structureel beleid ten aanzien van het psychosociaal welzijn van minderjarigen in de opvang, waardoor dit vanaf het moment van aankomst wordt aangeboden en wordt ingebed in het bestaande zorgsysteem; en
- Het standaard opnemen van preventieve activiteiten gericht op het versterken van psychische gezondheid in de kostprijs van asielopvang.

Toegang tot onderwijs

Er zijn veel signalen dat kinderen geen effectieve toegang tot onderwijs hebben of te lang op wachtlijsten staan. Tegelijkertijd is er weinig inzicht en data in welke kinderen wel of niet naar school gaan, terwijl zij hier wel recht op hebben. Het is daarom van belang dat deze groep en de regio's/gemeentes waar ze verblijven duidelijker in kaart worden gebracht, zodat er gericht naar oplossingen gekeken kan worden. Het Ministerie van OC&W is verantwoordelijk voor nieuwkomersonderwijs en dient in die hoedanigheid betrokken te worden bij het noodzakelijke terugdringen van de wachtlijsten.

Specifiek voor de groep amv'ers krijgen we veel signalen van lange wachttijden voor onderwijs, die regelmatig kunnen oplopen tot een jaar. Dit terwijl de wettelijke termijn waarbinnen leerplichtige asielzoekers toegang tot onderwijs moeten hebben nu gesteld is op drie maanden en vanaf 2026, met de implementatie van het Pact, zelfs dient te worden teruggebracht tot twee maanden. De gevolgen voor deze groep jongeren zonder ouders zijn schrijnend. Er zijn vaak geen overbruggingsactiviteiten en jongeren mogen niet werken, waardoor elke vorm van dagbesteding ontbreekt en risico's op overlastgevend gedrag toenemen.